

GTs apokryfer

– mellan Gamla och Nya testamentet

Detta lilla bibliotek innehåller elva läsvärda böcker från århundradena före Kristus. **Mackabeerböckerna**, den första i synnerhet, ger oss ovärderlig information om Israels dramatiska historia på 100-talet f. Kr. Den judiska tron hotades då av grekisk religion och kultur. Kampen tog sig tidvis mycket våldsamma uttryck.

Tobit och **Judit**, två novelliknande berättelser, är mer löst förankrade i historien. De är både spännande och uppbyggliga när de visar att Gud är med de sina i deras svårigheter och ger hjälp, än genom himmelska sändebud, än genom rådiga och modiga människor.

I **Salomos Vishet** finns djupsinniga meditationer över Visheten som Guds medhjälpare vid skapelsen och som vän och vägvisare åt de fromma i nuet. Visheten framställs som ett närmast personligt och självständigt väsen. Träffande ordspråk, användbara levnadsregler och konkreta råd finns i **Jesu Syraks Vishet**.

Ester, **Baruk**, **Jeremias brev**, **Tillägg till Daniel** och **Manasses bön** innehåller livserfarenhet, drömmar, böner och lovsånger, som är tänkta att läsas tillsammans med de GT-böcker de ger sig ut för att komplettera. Där finns polemik mot hednisk gudstro och försvar för den judiska tron. Dessa böcker vill kalla till kamp och uppslutning kring Guds förbund och ge nytt mod och ny styrka åt ett pressat folk. Tillsammans ger de intressanta inblickar i Israels historia under generationerna före Jesus. Vi får möta människors bekymmer, kamp och glädje. Denna litteratur, som var väl känd av både judar och kristna, bildar också en viktig bakgrund till NT.

Nyttiga och goda att läsa

Den ledande judendomen i Jerusalem ansåg inte att dessa böcker var gudomligt inspirerade, utan skrivna utifrån enbart mänskliga förutsättningar. Profetians Ande hade enligt dem slocknat med profeten Malaki och skulle inte tändas igen förrän i Messias dagar. Bland judarna i Alexandria hade man däremot en mindre sträng uppfattning om var gränserna gick för kanon – de erkänt Ande-inspirerade skrifterna.

Båda synsätten kom att leva vidare i den kristna kyrkan. Kyrkofadern Hieronymus följde den mer restriktiva linjen, medan Augustinus inte tycks ha dragit någon skarp gräns mellan kanoniska och apokryfa skrifter.

Under reformationen blev frågan om apokryfernas ställning åter brännande. Den romerska kyrkan likställde dem med kanon 1546 och kallade dem deuterokanoniska, vilket innebär att de ansågs tillkomna genom en andra inspiration.

Reformatörerna hade en mer kritisk hållning, Martin Luther uttryckte sig så här om GTs apokryfer: ”Det är böcker som inte räknas likvärdiga med den heliga Skrift, men ändå är nyttiga och goda att läsa.” De evangelisk-lutherska kyrkornas hållning är, att dessa böcker har en lägre rang än GTs kanon, men ändå är viktiga att läsa och känna till.

De har också använts flitigt i vårt land ända fram till mitten av 1800-talet, då de förvisades ur våra biblar. Nu är de i och med Bibel 2000 tillbaka igen i en särskild avdelning mellan GT och NT, där de också tidsmässigt hör hemma.

Vi har all anledning att enligt god kristen sed hämta kunskap och uppbyggelse ur dessa böcker, utan att för den skull blanda ihop dem med de heliga Skrifterna.